

Anna Janus-Dębska¹

**ZADANIA KURATORA SĄDOWEGO
ZWIĄZANE Z KONTROLĄ WYKONYWANIA
OBOWIĄZKÓW PROBACYJNYCH
W OKRESIE PRÓBY W SPRAWACH „O”²**

**THE TASKS OF A PROBATION OFFICER RELATED
TO THE MONITORING OF PERFORMANCE OF
PROBATIONAL OBLIGATIONS DURING THE TRIAL
PERIOD IN “O” CASES**

Otrzymano: 18.11.2021 Zaakceptowano: 09.12.2021 Opublikowano: 31.12.2021

DOI: 10.5604/01.3001.0015.6043

Artykuł Oryginalny

Źródło finansowania – badania własne

Streszczenie

Zadania kuratora sądowego wykonującego orzeczenia w sprawach karnych wynikające z Kodeksu karnego wykonawczego, polegają między innymi na kontroli realizacji przez skazanego obowiązków probacyjnych nałożonych wyrokiem sądu. Mają one na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa. W związku z nadzorem

¹ Dr Anna Janus-Dębska, Kurator Okręgowy Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, e-mail: anna.janus-debska@warszawapraga.so.gov.pl, ORCID: 0000-0002-1597-5455.

² Zgodnie z § 522 ust. 1 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 2021 r. poz. 159; dalej: zarządzenie MS z 19 czerwca 2019 r.) „Do wykazu „O” wpisuje się sprawy dotyczące kontroli wykonania obowiązków przez skazanego lub sprawcę w okresie próby bez orzeczonego dozoru kuratora sądowego”.

nad wykonaniem obowiązków w okresie próby bez orzeczonego dozoru, kuratorzy mają szereg zadań, które zostały omówione w niniejszym artykule. Zostały w nim także poruszone zagadnienia zgłaszane przez kuratorów w zakresie, w którym przepisy wykonawcze nie precyzują wprost obowiązków tej grupy zawodowej.

Słowa kluczowe: obowiązek probacyjny, okres próby, wykonanie orzeczeń, kurator sądowy, sąd.

Abstract

The tasks of the probation officer who execute judgments in criminal matters, resulting from the Executive Penal Code, include, inter alia, control of the execution by the convict of probation duties imposed by a court judgment. Their aim is to educate and prevent the return to crime. In connection with the supervision of the performance of duties during the trial period without adjudicated supervision, probation officers have a number of tasks that are discussed in this article. It also addresses issues raised by probation officers in the scope in which the implementing provisions do not directly specify the obligations of this professional group.

Key words: probation obligation, probation period, execution of judgments, probation officer, court.

Wstęp

W ustawie – Kodeks karny wykonawczy³, wśród zadań kuratora sądowego wykonującego orzeczenia w sprawach karnych, ustawodawca wymienił kontrolę ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków i poleceń mających na celu wychowawcze oddziaływanie i zapobieganie powrotowi do przestępstwa⁴ oraz podejmowanie działań polegających na kontroli przestrzegania przez skazanego nałożonych obowiązków ustanowionych przez sąd lub związanych z dozorem⁵. Katalog

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2021 r. poz. 53, ze zm.; dalej: k.k.w.).

⁴ Art. 171 § 2 k.k.w.

⁵ Art. 173 § 1 k.k.w.

ustawowych obowiązków kuratora zawodowego dla dorosłych wymienionych w art. 173 § 2 pkt 2 i 5 k.k.w. odnosi się nie tylko do kontrolowania w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonych na niego obowiązków ale również składania przez kuratora wniosków o ustanowienie, rozszerzenie, zmianę lub zwolnienie od ich wykonania. Konieczność nadzorowania realizacji przez skazanego lub sprawcę obowiązków probacyjnych, może m. in. nastąpić w przypadku ich orzeczenia w postanowieniu sądu w sprawach zarejestrowanych w zespołach kuratorskiej służby sądowej, zgodnie z instrukcją sądową z zarządzenia MS, jako:

- 1) „Doz” – dotyczące dozoru kuratora sądowego, orzeczonego przy: warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności, warunkowym umorzeniu postępowania karnego, warunkowym zwolnieniu, odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego⁶;
- 2) „Kkow” – dotyczące kary ograniczenia wolności⁷;
- 3) „O” – dotyczące kontroli wykonania obowiązków przez skazanego lub sprawcę w okresie próby bez orzeczonego dozoru kuratora sądowego (w związku z: warunkowym umorzeniem postępowania karnego, warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności, warunkowym przedterminowym zwolnieniem).

Zadania kuratora sądowego związane z nadzorem nad wykonaniem obowiązków w okresie próby bez orzeczonego dozoru, nie zostały w sposób wyczerpujący określone przez ustawodawcę, dlatego też dodatkowego wyjaśnienia wymagają zagadnienia niewynikające wprost z obowiązujących uregulowań prawnych. W niniejszym artykule podjęta zostanie próba doprecyzowania czynności, jakie powinien podjąć kurator po otrzymaniu do wykonania sprawy o sygnaturze „O” w odniesieniu do poszczególnych obowiązków.

1. Skutki zmian legislacyjnych art. 72 k.k. i aktualny stan prawny

Katalog obowiązków, które sąd może nałożyć na skazanego został wymieniony w art. 72 § 1 z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁸:

⁶ Orzeczone na podstawie: art. 69 § 1, art. 67 § 3 k.k., art. 159 § 1, art. 43 k.k.w.

⁷ Orzeczonej na podstawie art. 34 § 1 k.k.w., art. 20 § 1 k.w.

⁸ Ustawa z dnia z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.; dalej: k.k.).

- 1) informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby;
- 2) przeproszenia pokrzywdzonego;
- 3) wykonywania ciężącego na nim obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby;
- 4) wykonywania pracy zarobkowej, do nauki lub przygotowania się do zawodu;
- 5) powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających;
- 6) poddania się terapii uzależnień;
- 6a) poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji;
- 6b) uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych;
- 7) powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach;
- 7a) powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób;
- 7b) opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym;
- 8) innego stosownego postępowania w okresie próby, które może zapobiec popełnieniu ponownie przestępstwa.

Kodeks karny nie zamyka katalogu środków, które mogą być nakładane na skazanego w okresie próby z uwagi na brzmienie art. 72 § 1 pkt 8 k.k.

Zgodnie z art. 72 § 2 k.k. sąd może również orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. lub zobowiązać skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części.

Każdy z powyższych obowiązków sąd może nałożyć na skazanego zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności lub udzielając warunkowego przedterminowego zwolnienia⁹. Wymierzając karę ograniczenia wolności na podstawie kodeksu karnego, sąd może orzec obowiązki, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 2-7a k.k. lub świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k., natomiast na podstawie ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń¹⁰ już tylko obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego lub naprawienie szkody wyrządzonej wykroczeniem¹¹. Przy warunkowym umorzeniu sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72

⁹ Art. 159 § 1 k.k.w.

¹⁰ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 1655; dalej: k.w.).

¹¹ Art. 22 k.w.

§ 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a, 7b k.k., a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. Również sąd penitencjarny może nałożyć na skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego obowiązki określone w art. 72 k.k.¹²

Jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają lub może to zapobiec ponownemu popełnieniu przestępstwa, w postępowaniu wykonawczym sądowy kurator zawodowy ma uprawnienie a nawet obowiązek¹³, jeżeli tylko zaistnieją ku temu ustawowe przesłanki, wystąpić z wnioskiem o ustanowienie, rozszerzenie, zmianę obowiązków lub zwolnienie od obowiązków probacyjnych. W 2014 r. kuratorzy wnieśli 6185 wniosków o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby, a w 2020 r. – 1600 (w sprawach dotyczących: warunkowego zwolnienia, warunkowego zawieszenia kary, warunkowego umorzenia postępowania karnego)¹⁴.

Ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw¹⁵, regulacja obowiązków towarzyszących warunkowemu zawieszeniu wykonania kary związanemu z poddaniem sprawcy próbie, uległa zmianie. Jak wynika z uzasadnienia Rządowego projektu ustawy¹⁶: „instytucja warunkowego zawieszenia wykonania kary leży w centrum proponowanych zmian w Kodeksie karnym, mających na celu poprawę skuteczności polityki karnej. Stąd też propozycje związane ze zmianą art. 69 k.k. mają szczególne znaczenie. Należy przypomnieć, że jednym z celów reformy jest przejście przez grzywnę i karę ograniczenia wolności rzeczywistego priorytetu w stosunku do kary pozbawienia wolności, w tym także kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania¹⁷”. Wprowadzone zmiany z perspektywy ostatnich kilku lat, w sposób znaczący zmieniły strukturę środków probacyjnych wykonywanych w zespołach kuratorskiej służby sądowej (dalej: zkss), zgodnie

¹² Art. 43nb. § 1 k.k.w.

¹³ Nowelizacją ustawy – Kodeks karny wykonawczy z 16 września 2011 r. zmieniono brzmienie art. 173 § 2 k.k.w., zastępując wyrażenia „zakresu działania” sądowego kuratora zawodowego, wyrazem „obowiązków”, mające na celu podkreślenie obligatoryjnego charakteru czynności, o których mowa w pkt 1-15 k.k.w.

¹⁴ Dane: *MS-S40r Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2014 i za rok 2020*, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej – Polska.

¹⁵ Dz. U. poz. 396.

¹⁶ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Druk 2393.

¹⁷ Tamże, s. 15.

z oczekiwaniami ustawodawcy. W 2013 r. – 58% orzeczeń wykonywanych w zespołach kuratorskich były to sprawy o sygn. „Doz”¹⁸, 27% – „Kkow”¹⁹, 15% – inne zadania (w tym m.in. sprawy „O”)²⁰; w 2020 r. – 22% wykonywanych orzeczeń to sprawy o sygn. „Doz”, 58% – „Kkow”, 20% – inne zadania (w tym m.in. sprawy „O”).

Zmiany wprowadzone tą ustawą²¹ dotyczyły także zasad nakładania na sprawcę obowiązków probacyjnych, katalogu tych obowiązków, a także określenia w wyroku sposobu wykonania ich przez sprawcę²². W brzmieniu art. 72 § 1 k.k. obowiązującym do 1 lipca 2015 r. nałożenie na sprawcę obowiązków probacyjnych towarzyszących warunkowemu zawieszeniu wykonania kary było fakultatywne, pozostawione do uznania sądu²³ (użycie sformułowania nie wyrażającego nakazu „sąd może zobowiązać skazanego”). Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy: „sąd, zawieszając wykonanie kary pozbawienia wolności, będzie musiał nałożyć co najmniej jeden obowiązek na sprawcę, chyba że sąd obok kary pozbawienia wolności orzeka środek karny. Tym samym probacja „czysta” zostanie zastąpiona konstrukcją, w której zawsze pojawi się jakaś konkretna, odczuwalna od momentu uprawomocnienia się wyroku, dolegliwość dla sprawcy”²⁴. Przedmiotowe uzasadnienie nie zawierało danych empirycznych uzasadniających wprowadzenie w art. 72 § 1 k.k. obligatoryjności nałożenia na sprawcę obowiązków probacyjnych²⁵.

¹⁸ Sprawy z sygn. „Doz”, dotyczą przede wszystkim dozorów nad skazanymi na karę pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem, nad warunkowo przedterminowo zwolnionymi oraz w związku z warunkowym umorzeniem postępowania karnego (art. 73, art. 67 k.k., art. 159 k.k.w.).

¹⁹ Sprawy z sygn. „Kkow” dotyczą spraw z orzeczoną karą ograniczenia wolności i pracą na cele społeczne orzeczoną w zamian za nieuiszczoną grzywnę.

²⁰ Kontrola wykonywania obowiązków nałożonych na skazanego w okresie próby bez dozoru (sprawy „O”), przygotowanie skazanego do życia na wolności po opuszczeniu zakładu karnego (art. 164 k.k.w.), nadzór nad wykonywaniem orzeczonych środków karnych i zabezpieczających (art. 181a § 2 k.k.w.), sprawowanie nadzorów z zastosowaniem dozoru elektronicznego nad wykonywaniem (kar, środków karnych, środków zabezpieczających).

²¹ Dz. U. poz. 396.

²² P. Gensikowski, *Obowiązki probacyjne związane z poddaniem sprawcy próbie w świetle najnowszych zmian kodeksu karnego*, w: *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w założeniach nowej polityki karnej*, red. A. Adamski, M. Berent, M. Leciak, Warszawa 2016, s. 245.

²³ A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. 1, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 961.

²⁴ Rządowy projekt..., s. 16.

²⁵ P. Gensikowski, *Obowiązki probacyjne...*, s. 246.

W art. 72 § 1 pkt 6 i 6a k.k. uporządkowana została ponadto terminologia dotycząca środków korekcyjnych, poprzez użycie określeń: „poddania się terapii uzależnień” i „poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji”. W przypadku orzekania zakazu zbliżania zobowiązano sąd do wskazania minimalnej odległości od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować. Z kolei w przypadku orzekania obowiązku opuszczenia lokalu wobec sprawcy przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej, po wejściu w życie nowelizacji sąd określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym.

Można więc przyjąć, że od połowy 2015 r. oddziaływanie na skazanego środkiem probacyjnym w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary zostało wzmocnione przez pojawienie się dodatkowej dolegliwości²⁶ polegającej na obligatoryjnym nałożeniu obowiązku probacyjnego. Obligatoryjność nie istnieje wówczas, gdy warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności łączy się z orzeczeniem środka karnego. Wtedy nałożenie jednego lub więcej obowiązków określonych w art. 72 § 1 k.k. jest fakultatywne.

Analiza danych statystycznych w *Sprawozdaniu z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej MS-S10* za lata 2014 i 2020 pozwala na porównanie wpływu do wykonania wyroków z orzeczonymi obowiązkami probacyjnymi przed zmianami legislacyjnymi z 2015 r. i po 5 latach od ich wprowadzenia.

Tabela 1. Wpływ do sądów rejonowych orzeczeń z obowiązkami probacyjnymi przy: warunkowym umorzeniu postępowania karnego oraz warunkowym zawieszeniu wykonania kary w latach 2014 i 2020²⁷.

Dane za rok	Warunkowe umorzenie (skrót: wu) postępowania – wpływ orzeczeń ogółem	Ogółem liczba obowiązków z art. 72 § 1 k.k. przy wu – wpływ	Warunkowe zawieszenie (skrót: wz) wykonania kary – wpływ kar do wykonania	Ogółem liczba obowiązków z art. 72 § 1 i 2 k.k. w okresie wz kary – wpływ	Udział wykonywanych obowiązków (kol. 3+5) w ogólnej liczbie spraw, które wpłynęły do wykonania (kol. 2+4)
1.	2.	3.	4.	5.	6.
2014	26 856	1 891	188 231	59 954	28,75%
2020	25 139	2 994	45 494	38 129	58,22%

²⁶ M. Budyn-Kulik, *Komentarz do art. 72 k.k.*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

²⁷ Dane: *MS-S10 Sprawozdanie z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej za rok 2014 i za rok 2020, Sądy Rejonowe – Polska*.

W tabeli nr 1 analizie poddane zostały dane dotyczące warunkowego umorzenia i warunkowego zawieszenia wykonania wszystkich rodzajów kar, które wpłynęły do wykonania do sądów rejonowych w latach 2014 i 2020. Jednakże jeśli weźmiemy pod uwagę wyłącznie warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności, to różnice związane ze zmianami legislacyjnymi z 2015 r. będą bardziej znaczące:

- **2014 r.** – 186.156 kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary, w tym z nałożonymi obowiązkami lub środkami karnymi – 105782, co stanowi **56,82%**²⁸;
- **2020 r.** – 45416 kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania kary, w tym z nałożonymi obowiązkami, środkami karnymi, środkami kompensacyjnym lub przypadkiem – 40538, co stanowi **89,26%**²⁹.

W niniejszym artykule analizie poddane zostaną zadania kuratora w sprawach zarejestrowanych w urządzeniach ewidencyjnych kuratorskiej służby sądowej z sygnaturą „O” czyli dotyczące kontroli wykonania obowiązków przez skazanego lub sprawcę w okresie próby bez orzeczonego dozoru kuratora sądowego w związku z: warunkowym umorzeniem postępowania karnego, warunkowym zawieszeniem wykonania kary pozbawienia wolności i warunkowym zwolnieniem.

Tabela 2. Wpływ do zespołów kuratorskiej służby sądowej (skrót: ZKSS) spraw dotyczących kontroli wykonania obowiązków przez skazanego w okresie próby bez dozoru (sygn. „O”) w 2014 i 2020 r.³⁰.

Dane za rok	Wpływ wszystkich spraw do zkss – ogółem	Wpływ spraw dotyczących kontroli wykonania obowiązków przez skazanego w okresie próby bez dozoru (sygn. „O”)	Udział wpływających spraw „O” w ogólnej liczbie spraw, które wpłynęły do wykonania do zkss
1.	2.	3.	6.
2014	319624	28356	8,87%
2020	256387	21460	8,37%

²⁸ Dane: MS-S10 Sprawozdanie z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej za rok 2014, Sądy Rejonowe – Polska, dział 5.

²⁹ Dane: MS-S10r Sprawozdanie z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej za rok 2020, Sądy Rejonowe – Polska, dział 6.

³⁰ Dane: MS-S40r Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2014 i za rok 2020, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej – Polska.

Jak wynika z tabeli nr 2 nowelizacja kodeksu karnego z 2015 r. nie miała większego wpływu na zmianę udziału spraw „O” we wszystkich orzeczeniach wpływających do wykonania do zkss³¹.

2. Zadania kuratora sądowego związane z kontrolowaniem wykonania obowiązków probacyjnych

Czynności związane z kontrolowaniem w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonego na niego obowiązku orzeczonego na podstawie art. 72 k.k., bez dozoru kuratora, określone zostały w rozdziale 4 (§ 35-§ 40) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych³². Zgodnie z tym rozporządzeniem kurator zawodowy wykonuje czynności związane z kontrolowaniem wykonania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków w okresie próby. Rozporządzenie różnicuje zadania kuratorów w zależności od tego czy orzeczone obowiązki mają określony termin wykonania czy też są obowiązkami „o charakterze stałym”³³.

Obowiązki, które ciążyą na podopiecznym w okresie próby, nie ograniczają się wyłącznie do tych wymienionych w art. 72 k.k. Skazany między innymi:

- jest obowiązany stawiać się na wezwanie sądu lub kuratora sądowego i udzielać wyjaśnień co do przebiegu dozoru i wykonywania nałożonych na niego obowiązków, bez zgody sądu nie zmieniać miejsca stałego pobytu, umożliwić kuratorowi wejście do mieszkania oraz informować go o zmianie miejsca zatrudnienia³⁴;

³¹ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz. U. poz. 396) miała natomiast znaczny wpływ na zmianę struktury wszystkich spraw wykonywanych w ZKSS: w 2013 r. – 58% wykonywanych orzeczeń to sprawy o sygn. „Doz”, 27% – „Kkow”, 15% – inne zadania (w tym m. in. sprawy „O”); w 2020 r. – 22% wykonywanych orzeczeń to sprawy o sygn. „Doz”, 58% – „Kkow”, 20% – inne zadania (w tym m. in. sprawy „O”), zob. przypis 19-21.

³² Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz. U. poz. 969; dalej: rozporządzenie MS z 13 czerwca 2016 r.).

³³ Określenie użyte w § 35 ust. 1 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

³⁴ Art. 169 § 3 k.k.w.

- ma obowiązek stosować się do wydanych przez właściwe organy poleceń zmierzających do wykonania orzeczenia³⁵;
- warunkowo zwolniony, który został zobowiązany do wykonywania obowiązków związanych z okresem próby i nie został oddany pod dozór, jest obowiązany do: bezzwłocznego, a najpóźniej w ciągu 7 dni od zwolnienia z zakładu karnego, zgłoszenia się do sądowego kuratora zawodowego sądu rejonowego, w którego okręgu będzie miał miejsce stałego pobytu, zgłaszania się do sądowego kuratora zawodowego w określonych przez niego terminach i udzielania wyjaśnień co do przebiegu okresu próby, niezmienniania bez zgody sądu miejsca stałego pobytu, wykonywania nałożonych na niego obowiązków³⁶.

Do obowiązków probacyjnych z określonym terminem ich wykonania, przykładowo można zaliczyć przeproszenie pokrzywdzonego, uiszczenie świadczenia pieniężnego lub naprawienie wyrządzonej przestępstwem szkody. Kurator po otrzymaniu do wykonania tego rodzaju orzeczenia, może wezwać skazanego do siedziby zespołu, dokonując wstępnych ustaleń dotyczących sytuacji prawnej, rodzinnej, finansowej czy też zawodowej, niezbędnych do stwierdzenia możliwości terminowego wykonania obowiązków. Podczas takiej rozmowy może również zdiagnozować potrzebę wystąpienia z wnioskiem o nałożenie dodatkowych obowiązków probacyjnych. Przykładowo wobec skazanego, który ma obowiązek naprawienia szkody w terminie roku od uprawomocnienia się wyroku, nigdzie nie zatrudnionego, ani nie zarejestrowanego w urzędzie pracy, kurator może rozważyć złożenie wniosku o nałożenie obowiązku podjęcia lub poszukiwania pracy zarobkowej albo też podniesienia kwalifikacji zawodowych, ukończenie kursów zawodowych oferowanych przez urząd pracy lub organizacje pozarządowe, co może mieć wpływ na terminowe wywiązanie się z nałożonego obowiązku. Elementem obowiązkowym w każdej sprawie, przy pierwszej rozmowie powinno być pouczanie skazanych o ciążących obowiązkach i przysługujących im uprawnieniach wynikających z prowadzonego postępowania wykonawczego. Obowiązek pouczania skazanych w sprawach „O” nie wynika wprost z przepisów wykonawczych, jednakże biorąc pod uwagę art. 16 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego³⁷ w związku z art. 1 § 2 k.k.w. oraz fakt, że tylko

³⁵ Art. 5 § 2 k.k.w.

³⁶ Art. 159 § 2 k.k.w.

³⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1023.

w takim wypadku można skazanemu skutecznie zarzucić, że uchyła się od obowiązków wynikających z orzeczenia sądu, powinien być on realizowany. Istotne jest również ustalenie w jakim terminie i jaką dokumentację potwierdzającą wykonanie obowiązku ma dostarczyć kuratorowi probant. Kurator uzyskuje niezbędne dane i informacje o sposobie realizacji nałożonych na skazanego obowiązków w szczególności od pokrzywdzonego, podmiotów i instytucji lub właściwych urzędów.

Przepisy wykonawcze, przy tego rodzaju obowiązkach, obligują kuratora zawodowego, aby po upływie terminu wskazanego w orzeczeniu, w przypadku uchyłania się przez skazanego od wykonania nałożonego obowiązku, złożył do sądu stosowny wniosek (o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego, zarządzenie wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności, orzeczenie kary zastępczej lub odwołanie warunkowego zwolnienia). Kurator może również odstąpić od złożenia wniosku i udzielić skazanemu pisemnego upomnienia, o którym mowa w art. 173 § 4 k.k.³⁸, które jest ważnym narzędziem dyscyplinującym skazanego do przestrzegania obowiązującego prawa oraz poddania się w okresie próby, nałożonym na niego obowiązkom. Zastosowanie tej instytucji stwarza skazanemu szansę na poprawę zachowania, bez konieczności podejmowania przez sąd bardziej restrykcyjnych decyzji³⁹ (np. zarządzenie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności). Za odstąpieniem od złożenia wniosku musi przemawiać rodzaj i stopień naruszenia uzasadniający przypuszczenie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego próbie zostaną osiągnięte. „Odstąpienie od złożenia wniosku nie może negatywnie wpłynąć na prawidłowe wykonanie środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie oraz stanowić przeszkody w osiągnięciu wobec niego celów wychowawczych i zapobiegawczych”⁴⁰. W rozumieniu art. 7 k.k.w. upomnienie należy uznać za decyzję, którą skazany może zaskarżyć do sądu. Kurator przed złożeniem wniosku lub zastosowaniem upomnienia dokonuje oceny zachowania sprawcy nie tylko pod względem formalno-prawnym, ale także

³⁸ § 34 ust. 1 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

³⁹ Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z dnia 9 marca 2011 r., Druk 3961, s. 32-34.

⁴⁰ *Ibidem* s. 32.

merytorycznym⁴¹. Przede wszystkim ustala czy niezrealizowanie w terminie obowiązku nałożonego wyrokiem sądu nosi znamiona uchylania się czyli czy sprawca wykazuje negatywny stosunek psychiczny do nałożonych obowiązków, będący wyrazem jego złej woli, sprawiający że mimo obiektywnej możliwości ich nie realizuje, gdyż nie chce tego⁴², czy też postąpił tak z powodów przez siebie nie zawinionych i kurator uprawdopodobnił w zebranej dokumentacji, że czynniki niezależne od woli sprawcy wpłynęły na niewywiązanie się z obowiązków.

W przypadku niewykonania przez skazanego nałożonego obowiązku z określonym terminem jego wykonania, jeśli niewykonanie nie było przez niego zawinione, albo z uwagi na rodzaj i stopień naruszenia obowiązku, ustawodawca wskazał na dodatkowe rozwiązanie, oprócz zastosowania upomnienia lub wniosku. Kurator zawodowy po upływie terminu określonego w orzeczeniu może na piśmie poinformować sąd o dokonanych ustaleniach, podając przyczyny niezłożenia wniosku lub nieudzielenia upomnienia⁴³. Po zapoznaniu się z taką informacją, która nie powinna ograniczać się wyłącznie do sprawozdania kwestii formalnych lecz przedstawić szerszą sytuację (np. prawną, osobistą, zawodową, zdrowotną) osoby poddanej nadzorowi kuratora, w zakresie adekwatnym do przesłanek, które pozwolą na dokonanie właściwej oceny, sąd może zarządzić kontynuowania postępowania wykonawczego lub wszcząć postępowanie incydentalne z urzędu.

W przypadku nieuwzględnienia przez sąd wniosku, po zastosowaniu upomnienia lub przekazaniu informacji do sądu o niezawinionym niewykonaniu obowiązku, kurator zawodowy co najmniej raz na 3 miesiące, chyba że sędzia zarządzi inaczej, sprawdza, czy nie ustały przyczyny niewykonania przez skazanego obowiązku oraz przekazuje do sądu systematyczne informacje na piśmie o dokonanych ustaleniach.

⁴¹ Szerzej na temat instytucji upomnienia: K. Stasiak, *Instytucja upomnienia, o której mowa w art. 173 k.k.w.*, Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego, Tom LIV, Wrocław 2019; K. Stasiak, *Stosowanie przez sądowych kuratorów zawodowych instytucji upomnienia*, „Probacja”, 2021, nr 3.

⁴² Postanowienie SA w Krakowie z 27.10.2005 r., II AKz w 641/05: „W pojęciu «uchylać się» mieści się negatywny stosunek psychiczny skazanego do nałożonych obowiązków bądź dozoru, będący wyrazem jego złej woli, a sprawiający że mimo obiektywnej możliwości nie realizuje on obowiązków, gdyż nie chce tego, a więc postępuje tak z powodów przez siebie zawinionych”.

⁴³ § 34 ust. 3 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

Z chwilą wykonania obowiązku określa się numer porządkowy w wykazie „O” i teczkę sprawy przekazuje do sekretariatu wydziału właściwego sądu celem dołączenia do akt sprawy karnej albo wykonawczej⁴⁴.

W zakresie kontroli obowiązków o charakterze stałym, kurator sądowy jest zobligowany do uzyskania:

- od skazanego informacji o sposobie wykonywania nałożonych obowiązków oraz dokonania ich weryfikacji;
- od pokrzywdzonych, podmiotów, instytucji lub właściwych urzędów informacji o sposobie realizacji nałożonych na skazanego obowiązków.

Szczególne znaczenie prawne ma rzetelna i wieloźródłowa, przeprowadzona przez kuratora, weryfikacja realizacji obowiązków. Warto tutaj cytować postanowienie Sądu Najwyższego III KK 392/13, z uzasadnienia którego wynikają ważne tezy m.in.: „status sprawozdania kuratora jako dokumentu zależy od indywidualnej oceny okoliczności konkretnej sprawy”, „sprawozdanie kuratora sądowego zawierające w sobie kategoryczne stwierdzenie o wykonaniu obowiązku naprawienia szkody uznać należy jednak za dokument w rozumieniu art. 271 § 1 k.k.”:

„Kurator sądowy jest między innymi organem, który zbiera informacje na temat skazanego, w szczególności w drodze wywiadu środowiskowego – art. 14 § 1 k.k.w. oraz sprawuje dozór nad skazanym. Zadaniem dozoru jest między innymi kontrola ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków – art. 170 § 1 i art. 171 § 2 k.k.w. Relacja z tych czynności zawarta w sprawozdaniach ma istotne znaczenie dla sądu decydującego na przykład o ewentualnym zarządzeniu wykonania kary. W tym znaczeniu dane zawarte w sprawozdaniu kuratora mają swój wymiar prawny, zwłaszcza gdy dotyczą kwestii wykonania nałożonych na skazanego obowiązków. O ile w sprawozdaniu mogą się znaleźć spostrzeżenia kuratora, jego wrażenia dotyczące osoby dozorowanej lub informacje opatrzone zastrzeżeniem, że zostały uzyskane od dozorowanego, członków jego rodziny i nie były weryfikowane i wówczas takie sprawozdanie może nie być dokumentem w rozumieniu art. 271 § 1 k.k., o tyle sprawozdanie zawierające w sobie kategoryczne stwierdzenie o wykonaniu obowiązku naprawienia szkody uznać należy jednak za dokument w rozumieniu tego przepisu”⁴⁵.

⁴⁴ § 52 ust. 2 ust. 7 zarządzenia MS z 19 czerwca 2019 r.

⁴⁵ Postanowienie SN z 18.12.2013 r., III KK 392/13, uznanie sprawozdania kuratora za dokument w rozumieniu art. 271 § 1 k.k., status kuratora sądowego, Lex/el, 2021.

Kurator zawodowy, przy kontroli obowiązków o charakterze stałym, nie rzadziej niż co 6 miesięcy oraz na żądanie sądu przedstawia sądowi informację o ich wykonywaniu⁴⁶. Informacje te powinny być sporządzone na piśmie, zawierającym podstawę prawną jego sporządzenia oraz ze wskazaniem źródeł pozyskania danych⁴⁷. Jeśli kurator ma możliwość sporządzenia kopii dokumentacji okazywanej przez podopiecznego, powinna być ona załączona do teczki akt wykonawczych. Jeśli nie ma takiej możliwości, kurator w treści opisuje dokument: data wydania, podmiot wystawiający, treść. Konieczne jest także dołączenie do dokumentacji korespondencji prowadzonej z instytucjami, współpracującymi służbami, osobami pokrzywdzonymi lub innymi podmiotami, które mogą potwierdzić realizację obowiązku. Zgodnie z zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej: „kurator zawodowy, po skierowaniu wniosku, przedkłada na zarządzenie sędziego lub asesora sądowego teczkę sprawy na termin posiedzenia”⁴⁸. Analogicznie, wskazane byłoby przekazywanie sądowi okresowych informacji na temat wykonania obowiązków wraz z teczką „O”. Zarządzenie określa też, że w tezcze „O” zamieszcza się w szczególności: odpis wykonywanego orzeczenia wraz z zarządzeniami, wnioski do sądu, odpisy orzeczeń sądu wydanych w trakcie kontroli wykonywania obowiązku, notatki, adnotacje oraz inne dokumenty i pisma dotyczące osoby, na którą nałożono obowiązki. W sytuacji dołączenia teczki, kurator w informacji do sądu może powołać się np. na notatki z rozmów ze skazanym lub kopie dokumentacji znajdującej się w tezcze (np. dowód wpłaty alimentów – karta nr...) itp.

W przypadku uchylenia się skazanego od wykonywania nałożonych obowiązków o charakterze stałym kurator zawodowy jest zobligowany do niezwłocznego złożenia do sądu stosownego wniosku albo udzielenia pisemnego upomnienia. Wprawdzie z przepisów wykonawczych nie wynika obowiązek uzyskania przez kuratora informacji z Krajowego Rejestru Karnego w sprawach „O”, jednakże biorąc pod uwagę cele wychowawcze i zapobiegawcze kary oraz zadania kuratora, polegające na kontroli ścisłego wykonywania przez skazanego nałożonych na niego obowiązków, które

⁴⁶ § 35.2 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

⁴⁷ Autorka tego artykułu spotkała się z praktyką przekazywania przez kuratora wyłącznie teczki akt wykonawczych „O” do wiadomości sądu, jako formy realizacji obowiązku przedstawiania sądowi okresowych informacji.

⁴⁸ § 524 ust. 1 pkt 5 zarządzenia MS z 19 czerwca 2019 r.

mają zapobiec powrotowi do przestępstwa (art. 171 § 2 k.k.w.), pozyskanie karty karnej przed złożeniem wniosku byłoby wskazane. W uzasadnieniu wniosku kurator może odnieść się nie tylko do aspektów związanych z uchylaniem się od wykonania obowiązku, ale również wskazać czy cele zapobiegawcze kary zostały osiągnięte. Analogicznie przy wniosku o zwolnienie od obowiązku, brak naruszenia porządku prawnego w okresie próby, może być przesłanką decydującą o uwzględnieniu wniosku kuratora.

Jak wynika z danych statystycznych oraz informacji zebranych podczas wykonywania czynności nadzorczych⁴⁹, kuratorzy w sprawach z orzeczonymi obowiązkami o charakterze stałym, w przypadkach zdiagnozowania problemów z wykonaniem obowiązków lub konieczności udzielenia szerszej pomocy w readaptacji społecznej skazanym, występują z wnioskiem o nałożenie dozoru kuratora, także z dodatkowymi obowiązkami probacyjnymi. W 2020 r. kuratorzy wnieśli 1403 wnioski o oddanie pod dozór oraz 1350 o ustanowienie, rozszerzenie lub zmianę obowiązków w okresie próby (dane te dotyczą także spraw z orzeczonym dozorem kuratora)⁵⁰. Zarówno orzeczenie obowiązków w wyroku, jak i poddanie ich modyfikacji w trakcie postępowania wykonawczego powinno mieć cel indywidualno-prewencyjny oddziaływania na sprawcę oraz mieć związek z popełnionym przestępstwem. Natomiast realizacja obowiązku powinna minimalizować ryzyko powrotu na drogę przestępstwa. Możliwość modyfikacji na podstawie art. 74 § 2 k.k., nie dotyczy obowiązków: informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, przeproszenia pokrzywdzonego oraz naprawienia szkody (w dwóch ostatnich przypadkach za wyłączeniami stoją racje związane z ochroną interesów pokrzywdzonego)⁵¹.

W dalszej części artykułu przedstawione zostaną czynności kuratora w odniesieniu do poszczególnych obowiązków probacyjnych orzeczonych

⁴⁹ Pismem z 20.12.2019 r. nr DNA-I.511.2.2019 Ministerstwo Sprawiedliwości zleciło kuratorom okręgowym przeprowadzenie, w ramach czynności nadzorczych, lustracji w zakresie tematycznym: „Kontrola prawidłowości realizacji przez sądowych kuratorów zawodowych, w sprawach bez orzeczonego dozoru, czynności związanych z kontrolowaniem w okresie próby wykonania przez skazanego lub sprawcę nałożonego na niego obowiązku o charakterze stałym i terminowości przedstawiania sądowi informacji o wykonywaniu przez skazanego ww. obowiązków, określonych w § 35 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r. (Dz. U. poz. 969)”.

⁵⁰ Dane: *MS-S40r Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2020*, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej – Polska.

⁵¹ V. Konarska-Wrzošek, za: M. Budyn-Kulik, *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

na podstawie art. 72 § 1 k.k. – o charakterze stałym oraz z określonym terminem ich wykonania. Zadania kuratorów dotyczące obowiązków z określonym terminem ich wykonania wynikające z art. 72 § 2 k.k., zostały omówione wcześniej. W praktyce kuratorskiej zdarzają się przypadki skierowania do wykonania wyroków bez orzeczonego terminu wykonania obowiązku, mimo, że z ustawy wynika (art. 74 § 1 k.k.), iż określenie czasu i sposobu wykonania nałożonych przez sąd obowiązków ma charakter obligatoryjny. W literaturze przedmiotu wskazuje się jednak, że jeżeli sąd nie określi czasu wykonania obowiązków, skazany ma na to cały okres próby⁵². Jednakże skoro zgodnie z Kodeksem karnym wykonawczym postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy orzeczenie stało się wykonalne (art. 9 § 1 k.k.w.), to powinno być też bezzwłocznie egzekwowane. Wynika z tego, że skazany ma obowiązek podjąć starania wykonania obowiązku bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku. Przykładowo, biorąc pod uwagę wymiar moralny i psychologiczny wykonania obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego, można porównać jakie byłoby poczucie satysfakcji dla ofiary przestępstwa, gdyby sprawca przeprosił na koniec okresu próby, po kilku latach od wydania wyroku lub od czynu, który doprowadził do skazania, a jakie po wykonaniu tego bezzwłocznie. Inny przykład podawany w literaturze to sprawca, który wykonał obowiązek poddania się terapii, poprzez spotkanie z terapeutą ostatniego dnia okresu próby, co oznacza, że po zakończeniu okresu próby nie musiałby on już tej terapii kontynuować. Takie postępowanie wypacza sens wykonywania nakładanych na sprawcę obowiązków. Dlatego też właściwsze wydaje się założenie, że jeżeli sąd nie określił czasu wykonania obowiązków, skazany powinien zacząć je wykonywać niezwłocznie, czyli w najkrótszym możliwym czasie, a jeżeli istnieją przeszkody w ich wykonywaniu, to jak tylko przeszkoda przestanie istnieć⁵³.

W sprawach, w których w wyroku nie zostały określone: czas i sposób wykonania nałożonych obowiązków, kurator ma uprawnienia do wystąpienia z wnioskiem na podstawie:

⁵² P. Hofmański, L.K. Paprzycki, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków próby*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

⁵³ M. Budyn-Kulik, *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

- art. 74 § 3 k.k. o określenie czasu i sposobu wykonania nałożonych obowiązków⁵⁴;
- art. 13 § 1 k.k.w. o rozstrzygnięcie wątpliwości, co do wykonania orzeczenia w zakresie czasu i sposobu realizacji obowiązków.

Kurator jako osoba mająca bieżący kontakt ze skazanym może zasugerować sądowi najodpowiedniejszy sposób i czas spełnienia nałożonych na sprawcę obowiązków, co może mieć również walor dyscyplinujący i wzmacniający kontrolę nad zachowaniem sprawcy w okresie próby⁵⁵.

3. Obowiązek informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby

Po nowelizacji wprowadzającej do art. 72 k.k. obligatoryjność orzeczenia przynajmniej jednego z obowiązków⁵⁶, zobowiązanie to stało się najczęściej orzekanym. Ze sprawozdania z sądowego wykonywania orzeczeń wynika, że w zakresie obowiązku informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby przy warunkowym zawieszeniu kary, wpływ wyniósł w 2014 r. – 1758, a w 2020 r. – 18191⁵⁷.

Dokładne i precyzyjne określenie przez sąd sposobu i częstotliwości realizacji tego obowiązku, może mieć wpływ na osiągnięcie celów wychowawczych i zapobiegawczych kary. Przy braku takich uregulowań kurator powinien wnieść jeden z ww. wniosków: na podstawie art. 74 § 3 k.k. lub art. 13 § 1 k.k.w. Jak wynika z praktyki, przy braku określenia częstotliwości i formy wywiązywania się z omawianego obowiązku, kuratorzy zobowiązują skazanych do informowania ustnego, mailowego lub pisemnego. W okręgu warszawsko-praskim w części zespołów kuratorzy wypracowali formularz, który nadzorowany wypełnia i przedstawia kuratorowi raz na 6 miesięcy (chyba, że sąd lub kurator wskazał inną częstotliwość), co jest powiązane z obowiązkiem składania przez kuratora informacji

⁵⁴ Nowe uprawnienie kuratora dodane ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 240, poz. 1431).

⁵⁵ M. Budyn-Kulik, *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

⁵⁶ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

⁵⁷ Dane: *MS-S10 Sprawozdanie z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej za rok 2014 i za rok 2020*, Sądy Rejonowe – Polska.

o wykonywaniu przez skazanego nałożonych na niego obowiązków, nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy⁵⁸. Kurator w miarę możliwości lub jeśli jest to niezbędne do osiągnięcia celów wychowawczych kary, weryfikuje przekazane przez skazanego dane, poprzez żądanie okazania stosownej dokumentacji lub kontakt z innymi służbami, instytucjami, podmiotami (np. funkcjonariuszami Policji, pracownikami socjalnymi lub urzędu pracy, osobami działającymi w organizacjach pozarządowych) lub też rodziną podopiecznego. Rozporządzenia wykonawcze nie precyzują procedur nadzorowania przez kuratora zobowiązania do informowania o przebiegu okresu próby. Jednakże kurator jako funkcjonariusz publiczny oraz organ postępowania wykonawczego, jest podmiotem o dużym stopniu autonomii, który może samodzielnie inicjować postępowania incydentalne i podejmować różne decyzje ważne z punktu widzenia skazanego⁵⁹.

4. Obowiązek przeproszenia pokrzywdzonego

Sposób wykonania tego obowiązku może być uzależniony od obiektywnych okoliczności, takich jak wyjazd pokrzywdzonego za granicę, problemy z ustaleniem jego miejsca pobytu czy też brak chęci ze strony pokrzywdzonego, aby spotkać się osobiście ze sprawcą. Aby kurator mógł właściwie skontrolować wywiązanie się z nałożonego obowiązku zasadne jest doprecyzowanie w wyroku czasu i formy przeproszenia⁶⁰ (gdzie, kiedy i w jaki sposób skazany ma go wypełnić). W tym zobowiązaniu ważne jest czy pokrzywdzony przyjmie przeprosiny⁶¹. Kuratorzy spotykają się z sytuacjami, gdy podczas pierwszej rozmowy skazany twierdzi, że wcześniej już przeprosił pokrzywdzonego jednakże jak wynika z komentarza do Kodeksu karnego: „nie ma prawnych przeszkód do nałożenia obowiązku przeproszenia pokrzywdzonego w sytuacji, gdy skazany już wcześniej dokonał aktu przeprosin. Pozostaje do uznania sądu, czy nałożenie obowiązku znajduje uzasadnienie”⁶².

⁵⁸ Obowiązek kuratora wynikający z § 35 ust. 2 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

⁵⁹ Szerzej o statusie kuratora sądowego: postanowienie SN z 18.12.2013 r., III KK 392/13, Lex/el, 2021.

⁶⁰ Wyrok Sądu Okręgowego w Koninie z 26.11.2019 r., II Ka 290/19, Lex nr 2753709.

⁶¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 16.08.2001 r., II AKa 162/01.

⁶² G. Łabuda, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 stycznia 2021 r., Lex/el, 2021.

Z chwilą wykonania obowiązku nadzór kuratora kończy się iteczka sprawy przekazywana jest do sekretariatu wydziału właściwego sądu. W przypadku uchylenia się przez skazanego od wykonania nałożonego obowiązku, kurator składa do sądu stosowny wniosek lub udziela skazanemu pisemnego upomnienia. Jeśli kurator ustali, że niewykonanie obowiązku nie było przez skazanego zawinione, po upływie terminu określonego w orzeczeniu informuje o tym sąd na piśmie, opisując dokonane ustalenia ze szczególnym uwzględnieniem przesłanek świadczących o przeszkodach niezależnych od woli sprawcy. Do teczek „O” powinna być załączona dokumentacja potwierdzająca oraz weryfikująca ustalenia faktyczne (np. oświadczenia skazanego, pismo od pokrzywdzonego).

Po dokonaniu tych czynności, jeśli sąd nie postanowi o zakończeniu postępowania (np. zarządzenie kary pozbawienia wolności), kurator co najmniej raz na 3 miesiące, chyba że sędzia zarządzi inaczej, sprawdza, czy nie ustały przyczyny niewykonania przez skazanego obowiązku, oraz przekazuje do sądu dalsze informacje na piśmie. Czyli kontrola tego obowiązku nabiera charakteru stałego.

5. Obowiązek wykonywania ciążącego na skazanym obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby

Obowiązek ten najczęściej jest kierowany do wykonania do zespołów kuratorskich przede wszystkim w przypadku skazania za przestępstwo z art. 209 k.k. Kontrolując wykonanie obowiązku łżenia na utrzymanie innej osoby, kurator sądowy powinien nie tylko uzyskiwać informacje od skazanego, ale także weryfikować je poprzez kontakt z osobą, na rzecz której nadzorowany ma obowiązek łżyć, lub od osoby ją reprezentującej, instytucji państwowych lub samorządowych, które mogą dysponować informacjami o wykonywaniu przez skazanego tego obowiązku lub o uchyłaniu się od jego wykonywania⁶³. Celem zweryfikowania wykonania obowiązku alimentacyjnego, kuratorzy w większości przypadków kierują pisma do komornika lub rodzica pod opieką którego znajduje się dziecko, na które sąd orzekł alimenty. Jeśli kurator dokona ustaleń, że skazany uchyła się od wykonania obowiązku występuje ze stosownym wnioskiem (o podjęcie postępowania warunkowo umorzonego, zarządzenie

⁶³ § 37 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

wykonania warunkowo zawieszonej kary pozbawienia wolności, orzeczenie kary zastępczej lub odwołanie warunkowego zwolnienia) lub stosuje upomnienie. Przy tym obowiązku istotne są kwestie związane z sytuacją materialną i zawodową skazanego, które można uzyskać poprzez analizę: umowy o pracę, zaświadczenia o zarobkach, zaświadczenia o prowadzonej działalności gospodarczej, informacji z urzędu skarbowego o osiągniętych dochodach, zaświadczenia o zarejestrowaniu w urzędzie pracy. Celem wzmocnienia oddziaływań resocjalizacyjno-wychowawczych kurator może również wystąpić z wnioskiem o oddanie pod dozór i orzeczenie dodatkowych obowiązków np. aktywnego poszukiwania pracy lub podniesienia kwalifikacji zawodowych. Chcąc zadziałać indywidualno-prewencyjnie kurator może złożyć wniosek o nałożenie obowiązku innego, stosownego postępowania w okresie próby, adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb (art. 72 § 1 pkt 8 k.k.).

6. Obowiązek wykonywania pracy zarobkowej, nauki lub przygotowania się do zawodu

Istotne jest, że ani praca zarobkowa, ani podjęcie nauki po ukończeniu określonego wieku nie stanowi w Rzeczypospolitej Polskiej obowiązku prawnego⁶⁴. Nałożenie tego obowiązku jest jednak dopuszczalne również po ukończeniu przez sprawcę 18 roku życia⁶⁵ (sprawcy do lat 18 – obowiązek szkolny, powyżej 18 lat – uzupełnienie braków w wykształceniu umożliwiające podjęcie pracy). Dlatego też podstawowe dane jakie powinien uzyskać kurator to wiek podopiecznego. Nadzorowanie przez kuratora tego obowiązku, dotyczy często sytuacji gdy wejście sprawcy na drogę przestępstwa miało związek z zawinioną przez niego beczynnością zawodową lub z przerwaniem edukacji szkolnej lub zawodowej. Aktywność zawodowa, która wypełni czas i zapewni legalne uzyskiwanie środków na utrzymanie siebie i osób najbliższych, może zapobiec popełnieniu przestępstwa⁶⁶ np. przeciwko mieniu. Kurator weryfikuje informacje uzyskane od skazanego w zakresie przedmiotowego obowiązku, poprzez analizę m.in. takich dokumentów, jak: umowa o pracę, zaświadczenie

⁶⁴ A. Zoll, *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 1, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2016, s. 321.

⁶⁵ Wyrok SA w Katowicach z 23.04.2009 r., II AKa 79/09, KZS 2010/9.

⁶⁶ V. Konarska-Wrzošek, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 października 2020 r., Lex/el. 2021.

o prowadzonej działalności gospodarczej, zaświadczenie o zarejestrowaniu w urzędzie pracy i udziale w prowadzonych tam kursach, szkoleniach lub innych formach aktywizacji zawodowej, legitymacji szkolnej lub studenckiej, zaświadczeń wydawanych przez placówki oświatowe. W razie wątpliwości, co do wiarygodności dokumentacji przedkładanej przez skazanego, kurator zasięga informacji od instytucji lub podmiotów, w których skazany ma realizować nałożony na niego obowiązek⁶⁷.

7. Obowiązek powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających

Sąd najczęściej nakłada ten obowiązek, po ustaleniu w trakcie postępowania, że sprawca ma problem z alkoholem lub ze środkami odurzającymi, tzn. gdy nadużywa alkoholu (spożywa w ilościach, które prowadzą do stanów lub zachowań społecznie nieakceptowanych pod względem obyczajowym lub prawnym) lub używa środków odurzających (które prowadzą do podobnych co alkohol stanów lub zachowań) albo gdy te szkodliwe substancje stwarzają realną groźbę uzależnienia i degradacji psychospołecznej sprawcy⁶⁸. Nadzór kuratora nad realizacją tego obowiązku ma szczególne znaczenie indywidualno-prewencyjne w wypadku popełnienia przez sprawcę czynu pod wpływem alkoholu lub środków odurzających. Wskazane byłoby aby kurator podjął próbę ustalenia czy ma do czynienia z osobą, która w przeszłości była już skazywana lub ukarana za przestępstwa związane z używaniem tego rodzaju środków (np. poprzez analizę informacji z Krajowego Rejestru Karnego) oraz czy u skazanego została zdiagnozowana choroba alkoholowa. Kontrolując wykonanie tego obowiązku, kurator uzyskuje informacje m.in. od osób wspólnie zamieszkujących ze skazanym oraz osób z innego środowiska skazanego, z właściwej jednostki Policji, z Izby Wyrzeźwień. W razie wątpliwości, co do przestrzegania przez skazanego obowiązku, kurator może poddawać skazanego wyrwykowym badaniom na obecność w organizmie alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych⁶⁹. Uprawnienia i obowiązki

⁶⁷ § 37 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

⁶⁸ V. Konarska-Wrzošek, Komentarz do art. 72 k.k., *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 października 2020 r., Lex/el. 2021.

⁶⁹ § 38 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

kuratora w tym zakresie doprecyzowane zostały w Kodeksie karnym wykonawczym i rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości⁷⁰.

8. Obowiązek poddania się terapii uzależnień, poddania się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji, uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych

Pozytywne efekty terapii są w dużej mierze uzależnione od psychicznego nastawienia skazanego do tego procesu i wewnętrznej motywacji do zmiany dotychczasowego postępowania. Brak akceptacji tego zobowiązania może skutkować osłabieniem efektów oddziaływania terapeutycznego lub nawet całkowitą negacją. Dlatego też ustawodawca wskazał, że nałożenie obowiązków wymienionych w art. 72 § 1 pkt 6 i 6a k.k. wymaga zgody skazanego.

Podopieczny kuratora podczas wyznaczonego przez sąd okresu próby, powinien mieć szansę na odbudowanie lub wypracowanie umiejętności interpersonalnych i prospołecznych, które mogą zapobiec recydywie. W nabywaniu nowych kompetencji społecznych oraz ograniczaniu negatywnych zachowań i nawyków, prowadzących do popełnienia czynu karnego, mogą być pomocne programy korekcyjno-edukacyjne. Programy te prowadzone są przez różne służby, instytucje oraz organizacje pozarządowe, które statutowo zajmującą się readaptacją, resocjalizacją, leczeniem i świadczeniem pomocy społecznej. Kuratorzy kierują skazanymi m.in. do takich programów korekcyjno-edukacyjnych, jak:

- stosowane wobec sprawców przemocy domowej – osób skazanych z art. 207 k.k. (DULUTH/PARTNER);
- stosowane wobec sprawców wypadków drogowych – osób skazanych z art. 178a k.k.;
- stosowane wobec sprawców uzależnionych od alkoholu lub narkotyków;

⁷⁰ Art. 173 k.k.w.; rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawcy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. z 2012 r. poz. 104).

- ogólne programy profilaktyczne i readaptacyjne (np. Trening Zastępowania Agresji-ART).

Kuratorzy w całej Polsce nie tylko kierują skazanymi do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych, ale także je: prowadzą, koordynują, kontrolują przebieg oddziaływań, tworzą autorskie programy lub współtworzą programy z innymi podmiotami⁷¹.

Nałożenie obowiązku poddania się terapii i psychoterapii wkracza w bardzo delikatną materię danych wrażliwych dotyczących zdrowia człowieka. Dlatego też ustawodawca wyposażył kuratora w uprawnienia umożliwiające gromadzenie i przetwarzanie tych danych⁷². Wynikający z art. 72 § 1 pkt 6 k.k. obowiązek nie powinien obejmować poddania się leczeniu zamkniętemu, ponieważ przekształciłby się wtedy w środek zabezpieczający⁷³. Obowiązek uczestniczenia w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych nie ma charakteru leczniczego, stanowi natomiast część systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie⁷⁴.

Kontrolując wykonanie orzeczonych przez sąd powyższych obowiązków kurator uzyskuje w szczególności informacje o wykonywaniu przez skazanego nałożonych zobowiązań od podmiotów, w których skazany ma obowiązek odbywać terapię uzależnień, terapię lub uczestniczyć w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych⁷⁵.

⁷¹ Szerzej zob.: A. Janus-Dębska, S. Stasiorowski, *Wybrane programy resocjalizacyjne i profilaktyczne stosowane przez służby, instytucje oraz organizacje pozarządowe w Polsce*, w: S. Stasiorowski, *Metody pracy resocjalizacyjnej i profilaktycznej stosowane przez kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach karnych*, „Prawo Karne i Kryminologia”, Warszawa 2018, s. 151-240.

⁷² Art. 9a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167).

⁷³ A. Zoll, *Komentarz do art. 72 k.k.* Lex/el. 2021.

⁷⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249); rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259); Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

⁷⁵ § 39 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

9. Obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach

Celem tego obowiązku jest powstrzymanie skazanego od nawiązywania i podtrzymywania kontaktów z osobami zdemoralizowanymi oraz ze środowiskiem kryminogennym, czyli w dalszej perspektywie – zapobieżenie popełnieniu przestępstwa lub naruszaniu porządku prawnego⁷⁶. Może on być nakładany również ze względu na potrzebę ochrony potencjalnych ofiar określonego typu przestępstw, które wywodzą się z określonych środowisk lub które koncentrują swoją aktywność w określonych miejscach. Dlatego też sąd powinien ściśle określić, w jakich środowiskach (np. narkomańskich, związanych z określoną subkulturą) lub miejscach (w określonym rejonie miasta, konkretnych obiektów rekreacyjnych, rozrywkowych, sportowych albo w rejonie szkół, placówek oświatowych, boisk lub placów zabaw dla dzieci) skazany nie powinien przebywać⁷⁷.

Kontrolując wykonanie tego rodzaju obowiązków kurator w szczególności nawiązuje i utrzymuje kontakt, stosownie do okoliczności, z właściwą jednostką Policji, przedstawicielami podmiotów, których zobowiązanie dotyczy np. placówki oświatowe, podmioty nadzorujące obiekty sportowe, jak również rodziną podopiecznego oraz ustala sposoby informowania kuratora przez te osoby lub instytucje o naruszaniu przez skazanego obowiązków.

10. Obowiązek powstrzymania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego lub innych osób

Orzekając ten obowiązek sąd jest zobligowany wskazać minimalną odległość od osób chronionych, którą skazany obowiązany jest zachować oraz precyzyjnie określić sposoby kontaktowania się (osobiście, telefonicznie, za pomocą internetu, poczty itd.). Naruszeniem tego obowiązku może być jedynie świadomy kontakt czy zbliżenie się do osób chronionych, przypadkowe spotkanie nie może stanowić w tym zakresie naruszenia.

⁷⁶ G. Łabuda, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 stycznia 2021 r., Lex/el. 2021.

⁷⁷ V. Konarska-Wrzošek, *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 października 2020 r., Lex/el. 2021.

Należy pamiętać że każde zbliżenie się jest kontaktowaniem się, ale nie każde kontaktowanie się jest zbliżeniem⁷⁸.

Kontrolując wykonanie tego obowiązku, kurator w szczególności nawiązuje i utrzymuje kontakt, stosownie do okoliczności, z osobami, z którymi skazany ma zakaz kontaktowania się lub do których ma zakaz zbliżania się, i ustala sposoby informowania kuratora przez te osoby o naruszaniu przez skazanego tych obowiązków. Pomocna jest również współpraca z dzielnicowym właściwej jednostki Policji⁷⁹.

11. Obowiązek opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym

Jeśli obowiązek ten dotyczy sprawcy przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej sąd określa sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym, w pozostałych przypadkach sąd zobowiązany jest do wskazania terminu, w którym ma nastąpić wykonanie tego obowiązku (nie powinien być dłuższy od okresu próby).

W dotychczas prezentowanych zobowiązaniach, nie budziło wątpliwości zagadnienie, czy są to obowiązki stałe czy też jednorazowe. Odpowiednia kwalifikacja ma wpływ na zakres zadań kuratorów w okresie próby, określonych w przepisach wykonawczych. Jeśli skazany opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym to można założyć, że obowiązek został zrealizowany. Jednakże opuszczenie lokalu w tej sytuacji oznacza nieprzebywanie w nim przez cały okres próby, co powinien kontrolować kurator, w szczególności gdy sąd określi sposób kontaktu skazanego z pokrzywdzonym, którego prawidłowość także należy poddać nadzorowi. Sąd Najwyższy wskazał, w odniesieniu do środka karnego w postaci nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 41a § 1 k.k.), który orzeka się na czas określony: „Jakkolwiek wykonanie tego środka ma charakter jednorazowy, to jednak jego istota nie sprowadza się wyłącznie do opuszczenia lokalu, ale również obejmuje obowiązek pozostawania poza lokalem zajmowanym wspólnie z pokrzywdzonym przez okres wskazany w wyroku”⁸⁰.

⁷⁸ G. Łabuda, *Komentarz do art. 72 k.k., op. cit.*

⁷⁹ § 40 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

⁸⁰ Wyrok SN z 6.12.2012 r., sygn. V KK 306/12, Lex nr 1231655.

Kontrolując wykonanie tego obowiązku, kurator w szczególności nawiązuje i utrzymuje kontakt, stosownie do okoliczności, z osobą pokrzywdzoną, właścicielem, najemcą lub zarządcą nieruchomości lub budynku oraz ustala sposoby informowania kuratora o naruszaniu przez skazanego obowiązków⁸¹.

12. Obowiązek innego stosownego postępowania w okresie próby, które może zapobiec popelnieniu ponownie przestępstwa

Przepis ten powoduje, że katalog obowiązków probacyjnych jakie może orzec sąd jest otwarty („może dotyczyć takiego zachowania warunkowo skazanego, które mieści się w ramach obowiązującego porządku prawnego”⁸²), co wpływa na zwiększenie elastyczności kształtowania okresu próby jako okresu wychowawczego oddziaływania na skazanego w celu zapobieżenia popełnieniu ponownie przestępstwa. Do takich zobowiązań można zaliczyć np. zobowiązanie do oddawania do rąk żony w całości otrzymywanego wynagrodzenia za pracę, unikania awantur domowych, wyrobienia zgubionego dowodu osobistego⁸³, obowiązki dotyczące wykonania określonej czynności wobec organów administracji (np. złożenie deklaracji, sprawozdania czy informacji) lub też wobec sądu (dokonanie czynności rejestracyjnych w Krajowym Rejestrze Sądowym)⁸⁴ i in. Sąd Apelacyjny w Warszawie wskazał, że „przy stosowaniu art. 72 § 1 pkt 8 k.k. Sąd jest ukierunkowany i ograniczony przez wskazanie, iż ma to być obowiązek takiego postępowania, które może (w danym, konkretnym przypadku) sprawić, że sprawca nie powróci na drogę przestępstwa, czyli zadziałać indywidualno-prewencyjnie”⁸⁵.

Czynności kuratora, po stwierdzeniu uchylania się od wykonywania wszystkich ww. obowiązków stałych, zostały omówione we wcześniejszej części artykułu (zastosowanie wniosku lub upomnienia).

⁸¹ § 40 rozporządzenia MS z 13 czerwca 2016 r.

⁸² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 19.06.2019 r., II AKa 230/19, Lex nr 2712622.

⁸³ V. Konarska-Wrzošek, Komentarz do art. 72 k.k., *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 października 2020 r., Lex/el. 2021.

⁸⁴ G. Łabuda, Komentarz do art. 72 k.k., *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 stycznia 2021 r., Lex/el. 2021.

⁸⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12.04.2019 r., II AKa 478/18, Lex nr 2683095.

Podsumowanie

Zakres i rodzaj obowiązków probacyjnych należałoby postrzegać w aspekcie związków między ich nieprzestrzeganiem a podatnością na popełnienie przestępstwa oraz konsekwencjami uchylania się od ich wykonania⁸⁶. Czym szersza jest wiedza sądu w trakcie postępowania karnego w zakresie właściwości i warunków osobistych, sposobu życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowaniem się sprawcy po jego popełnieniu, a także uzależnień, sytuacji rodzinnej i zawodowej sprawcy, tym większe prawdopodobieństwo orzeczenia na okres próby obowiązku, który będzie oddziaływał indywidualno-prewencyjnie. Takich informacji może dostarczyć między innymi kurator, sporządzając wywiad na podstawie art. 214 k.p.k., dokonując oceny przesłanek, które można bezpośrednio powiązać z aktywnością kryminalną oskarżonego (np. używanie środków odurzających). Dzięki wyeliminowaniu czynników, które miały wpływ na popełnienie przez skazanego przestępstwa, możliwe będzie osiągnięcie celów kary. Dlatego tak ważne jest, aby wszystkie elementy kary były ściśle egzekwowane, aby przysłużyć się w zadowalającym stopniu ofierze przestępstwa, społeczeństwu oraz samemu przestępcy⁸⁷. Realizacja bądź uchylanie się przez sprawcę od wykonania obowiązków ustanowionych przez sąd pozwala na ocenę, czy skazany korzysta z „dobrodrojeństwa” zawieszenia, tj. czy w właściwie wykorzystuje ten czas do pracy nad sobą, czy jego postawa odzwierciedla szacunek dla obowiązującego porządku prawnego, reguł życia społecznego oraz powszechnie akceptowanych wartości⁸⁸. Wiodącą rolę w tym procesie ma sądowy kurator zawodowy. Nie polega ona wyłącznie na kontroli czy skazany realizuje obowiązki probacyjne i przestrzega porządku prawnego, ale także na weryfikacji pozytywnej prognozy kryminologiczno-społecznej, która była podstawą wyznaczenia przez sąd okresu próby. Kurator pobudza aktywność skazanych do zmiany, podejmuje działania resocjalizacyjno-wychowawcze i dyscyplinujące, których

⁸⁶ R. Kaczor, *Egzekwowanie obowiązków probacyjnych z art. 72 § 1 i 2 k.k. w postępowaniu przygotowawczym i sądowym*, „Probacja” 2009, nr 2, s. 28.

⁸⁷ A. Bałandynowicz, *Filozofia probacji – podstawy aksjologiczne systemu sprawiedliwego karania*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 2, s. 25.

⁸⁸ K. Witkowska-Rozpara, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary – uwagi na tle obowiązującej regulacji, praktyki orzeczniczej sądów polskich oraz nowelizacji Kodeksu karnego (z mocą obowiązującą od 1.07.2015 r.)*, „Probacja” 2015, nr 2, s. 39.

głównym celem jest wykonanie przez sprawcę obowiązków zgodnie z orzeczeniem sądu oraz zapobieżenie powrotowi do przestępstwa.

Bibliografia

Literatura

Bałandynowicz A., *Filozofia probacji – podstawy aksjologiczne systemu sprawiedliwego karania*, „Prokuratura i Prawo” 2005, nr 2.

Budyn-Kulik M., *Komentarz do art. 72 k.k.*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

Budyn-Kulik M., *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

Gensikowski P., *Obowiązki probacyjne związane z poddaniem sprawcy próbie w świetle najnowszych zmian kodeksu karnego*, w: *Warunkowe zawieszenie wykonania kary w założeniach nowej polityki karnej*, red. A. Adamski, M. Berent, M. Leciak, Warszawa 2016.

Hofmański P., Paprzycki L.K., Sakowicz A., *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków próby*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

Janus-Dębska A., Stasiorowski S., *Wybrane programy resocjalizacyjne i profilaktyczne stosowane przez służby, instytucje oraz organizacje pozarządowe w Polsce*, w: *Metody pracy resocjalizacyjnej i profilaktycznej stosowane przez kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach karnych*, red. S. Stasiorowski, „Prawo Karne i Kryminologia”, Warszawa 2018.

Kaczor R., *Egzekwowanie obowiązków probacyjnych z art. 72 § 1 i 2 k.k. w postępowaniu przygotowawczym i sądowym*, „Probacja” 2009, nr 2.

Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. 1, red. A. Zoll, Warszawa 2012.

Konarska-Wrzosek V., *Komentarz do art. 72 k.k.*, w: *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 października 2020 r., Lex/el. 2021.

Konarska-Wrzosek V., za: M. Budyn-Kulik, *Komentarz do art. 74 k.k.*, w: *Ustalenie wykonania i zmiana obowiązków*, stan prawny: 1 września 2021 r., Lex/el. 2021.

Łabuda G., *Komentarz do art. 72 k.k.*, *Obowiązki okresu próby*, stan prawny: 1 stycznia 2021 r., Lex/el. 2021.

Stasiak K., *Instytucja upomnienia, o której mowa w art. 173 k.k.w.*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego”, t. LIV, Wrocław 2019.

Stasiak K., *Stosowanie przez sądowych kuratorów zawodowych instytucji upomnienia*, „Probacja” 2021, nr 3.

Witkowska-Rozpara K., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary – uwagi na tle obowiązującej regulacji, praktyki orzeczniczej sądów polskich oraz nowelizacji Kodeksu karnego (z mocą obowiązującą od 1.07.2015 r.)*, „Probacja” 2015, nr 2.

Zoll A., *Komentarz do art. 72 k.k.* Lex/el. 2021.

Akty prawne

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 1655).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2021, poz. 1023).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 167).

Ustawa z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249).

Ustawa z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431).

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 stycznia 2012 r. w sprawie sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie skazanego lub sprawcy oddanego pod dozór lub zobowiązanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub używania środków odurzających lub substancji psychotropowych, ich dokumentowania oraz weryfikacji (Dz. U. poz. 104).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych (Dz. U. poz. 969).

Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 159).

Pismo Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 20 grudnia 2019r. „Ogólne kierunki wewnętrznego nadzoru administracyjnego w 2020r.” nr DNA-I.511.2.2019.

Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Druk 2393.

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych z dnia 9 marca 2011r., Druk 3961.

MS-S40r Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej za rok 2014 i za rok 2020, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej – Polska.

MS-S10 Sprawozdanie z sądowego wykonania orzeczeń według właściwości rzeczowej za rok 2014 i za rok 2020, Sądy Rejonowe – Polska.

Orzecznictwo

Wyrok Sądu Najwyższego z 6.12.2012 r., V KK 306/12, Lex nr 1231655.

Postanowienie Sądu Najwyższego z 18.12.2013 r., III KK 392/13.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 16.08.2001 r., II AKa 162/01.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23.04.2009 r., II AKa 79/09, KZS 2010/9.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12.04.2019 r., II AKa 478/18, Lex nr 2683095.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 19.06.2019 r., II AKa 230/19, Lex nr 2712622.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 27.10.2005 r., II AKzw 641/05.

Wyrok Sądu Okręgowego w Koninie z 26.11.2019 r., II Ka 290/19, Lex nr 2753709.